

EMBERKÖZPONTÚ MODERNIZÁCIÓ

**Az MSZDP programja
A 2003. évi kongresszus
által elfogadott szöveg**

PREAMBULUM

A Magyarországi Szociáldemokrata Párt (MSZDP) fennállásának 113. évében – visszanyerve teljes jogú tagságát a Szocialista Internacionálé közösségében – teljes mértékben alkalmazni kívánja az európai szociáldemokrácia fejlődése során elfogadottá vált modern irányultságot, amelynek központi kérdései az alábbiak:

- *összeegyeztetni a szabadságesszmét az egyenlőségi törekvéssel,*
- *harmonizálni a gazdaság hatékony működtetését a társadalmi igazságossággal,*
- *erősíteni a szolidaritást, biztosítani az emberi méltóság megőrzését a piaci versenykörnyezetben*

A mai európai és így a mi hazai szociáldemokratizmusunk alapértékei visszavezethetők a francia forradalom hármass jelszavára: *Szabadság – Testvériség – Egyenlőség*. Ezek a jelszavak, mint alapelvek a magyarországi szociáldemokratizmus első évtizedeiben döntően a munkásmozgalom társadalmi igazságosságért folytatott küzdelmeiben kristályosodtak ki, telítődtek konkrét szociotörténeti tartalommal.

A második világháború utáni szovjetizált rendszer megszűnését követően az értékirányultság – a jelenkori kapitalista környezet paramétereinek függvényében – a korábbi korszakokhoz képest eltolódott, többrétűvé vált. Továbbra is létezik az alapértékek rendszerén belüli értékelemek ellentmondásos kölcsönhatása, miközben az *ismételten feltörő egyenlőtlenséggel és diszkriminációval szemben megnőtt a szabadság, az emberi méltóság, az egyenlőség, a testvériség, az igazságosság iránti közakarát*. Pusztán a polgárok „üdve” nem jelent kielégítő választ és élményt a mai változó társadalomban.

A mai Magyarországon torlódva, egyidejűleg létezik többféle társadalmi beállítódási forma. Ezek:

- *a hagyományok őrzése és tisztelete,*
- *a szabadság és ésszerűség igénye,*
- *a növekedés és felhalmozás követelése*

A rendszerváltozás során megkezdődött a visszailleszkedés a modern polgári ipari-piaci kapitalista rendszerbe, amely már a globalizáció eleven szakaszába torkollik. Ez a fejlődés a nemzetközi társadalom fontos szereplői közé emelte az államok és kormányzatok mellett a nemzetek, a népek nagy tömegeit, az egyének sokaságát a maguk kulturális sokféleségével, olykor inkompatibilis mivoltukkal. Ebben a helyzetben, amely mintegy „anarchiaként” jellemezhető, a mai szociáldemokrácia tudatosan emeli ki az *egyenlőség és a közösségi kultusz* értékeit a többi értékelem közül (rend, szabadság, igazságosság). Ez a rangsorolás válaszként születik meg a globalizációs folyamat többrétű elidegenítő, törésvonalakat keltő gyakorlatára.

A globalizáció ma olyan hatásokkal jár együtt, amelyek révén a tőke egyre inkább nemzetközivé válik, ekként kikerül a demokratikusan választott kormányok ellenőrzése alól, és meggyengül (megszűnhet) a munkavállalói oldal viszonylag újkeletű társadalmi-partneri szerepe.

A modern szociáldemokrácia mai értékfelfogásában tapasztalható „eltolódás” nem pusztán valamiféle újabb elvont értékbeosztást jelent, hanem azt a *stratégiai célkitűzést, hogy egy a munkavállalói érdekeket is megjeleníteni képes nemzetközi intézményrendszer útján demokratikus ellenőrzés alá kerüljenek a globalizáció, illetve minden egyes országban a hatalom hordozói.*

Az MSZDP előtt az a feladat áll, hogy amint egykori megalakulásakor is, a 19. század utolsó éveiben, a saját konkrét belső társadalmi viszonyaihoz alkalmazva jelenítse meg a progresszív baloldali elvi és gyakorlati ismereteket. Nem valamiféle „hazai”, különködő magyar szociáldemokráciára, hanem *az egész európai térben több fejlődési szakaszban érelődött nemzetközi síkon és nemzeti közegben is működőképes szintézisteremtő szervesült szociáldemokratizmusra van szükség.*

A magyar szociáldemokrata programalkotás „helyzeti előnye” ma abból fakad, hogy az elmúlt évtizedek ún. nyugati jóléti állam és jóléti társadalom modelljeinek működési zavarai, esetenkénti válságai intő példát jelentenek számunkra.

Az MSZDP korszerű értékprogramjának ilyen módon tartalmaznia kell az egyetemes helyzet változásait, és azokat a sajátos hazai gondokat, amelyek nem pusztán a létező szocializmushoz kapcsolódnak, hanem a rendszerváltás óta eltelt időnek hiányokkal, és elletmondásokkal terhes valóságához is.

Ez a felkínálkozó előny akkor fordítható hasznunkra, ha a jövőhöz igazodó válaszokat fogalmazunk meg, és ha célmeghatározásainkkal növeljük a társadalom kohézióját. A társadalom, a nemzet összetartozásának erősítése a pluralizmus, a korszerűsödő demokrácia mozgásterében megköveteli minden újító és változtatásra képes szereplő mozgósítását, az ettől eltérő magatartású csoportokkal való türelmes kapcsolattartást. *Mindenki számára átfogó biztonságot és békét teremtő innovatív Magyarország építésének jövőképét kell sugározunk.*

A párt új lehetőséget kapott a 2002-es választások következtében: a szocialista-liberális eszmeiség és kormányzati politika megnövelte a szocialista-szociáldemokrata szervezetek mozgásterét.

Az Európai Unióba való belépésünk az európai és világfejlődést is meghatározó szociáldemokrácia közösségével való szorosabb együttműködést is magával hozza. Ebben a teljes jogú európai státusban minden demokratikus szereplő a kölcsönös támogatás híve.

Az MSZDP vállalja az MSZP-vel, illetve a szocialista-liberális koalíciós kormánnyal való – természetesen nem kritikátlan – együttműködést a 2006-os választásokig. A „lojalitás” véget vethet „számkivettségének”, az MSZDP fokozatosan visszatérhet a politikai közélet aktív szereplőinek körébe, mindenekelőtt a kisebb közösségekben, a helyi és regionális önkormányzati szférában.

Összefoglalva: a hiteles történelmi MSZDP-nek az elmúlt évek belső konszolidációs politikáját fenntartva nyitnia kell a „külvilág”, a társadalom, az ún. nagypolitika irányába. Ennek az új politikának, a kormánynak nyújtott támogatás, a javaslatétel és a lakossági érdekek és szükségletek megjelenítése, képvisellete formájában felelhetünk meg. A Magyarországi Szociáldemokrata Párt akkor növelheti befolyását, ha *konstruktív partnerséget* vállal „kívülről” a kormány támogatására, de *önállóságát* is erősíti, és *aktív szereplővé* lép elő a plurális szerkezetű politikai küzdőtéren, s egyúttal *kapcsolatot tart* a társadalom különféle csoportjaival és *közvetíti* azok érdekeit.

Az MSZDP mai helyzetében is számottevően járulhat hozzá a Magyar Köztársaság, a magyar nemzet haladásához, most, amikor Európa új alapjai teremődnek meg, amikor *egy társadalmi és civil jellegű kontinentális közösség van születőben.*

Az MSZDP, mint a Szocialista Internacionálé családjának tagja az európaizáció, az európai egyesülés sikere érdekében az alábbi közösségi politikákat óhajtja és támogatja, amikor

• *a diszkrimináció-mentesség és a haladásban való esélyegyenlőség elvének jobb, hatékonyabb gyakorlatát szorgalmazza.* (Alapvető polgári jogok és oszthatatlan társadalmi jogok tiszteletben tartása az Unió valamennyi intézményében.)

• Az Unió gyakorlatának „megnyitását” hirdeti az *aktív polgárság* megnyilvánulásai számára. (A társadalmi és civil Európának olyan „eszközrendszerhez” kell jutnia, mellyel valószínűleg tud kapcsolódni az új közösségi politika kimunkálásához.)

• Hirdeti, hogy *el kell mélyíteni a belügyi és igazságügyi szférák közös politikáját* a nemzetközi konvenciók és az alapvető személyiségi jogok tiszteletben tartása alapján (l. menedékjog, kivándorlás, harmadik állam polgárainak beutazása és tartózkodása stb., ezek közös keretbe foglalása).

• Hangoztatja, hogy *rögzíteni kell a kibővített Unió felelősségi körét* a különféle szférákban és szakpolitikai területeken.

• Helyesli az Unió rendelkezésének, legitimitálásának erősítését, hogy szervei élénkítő módon avatkozhatnak be a társadalmi érintkezési viszonylatokba. Elsősorban a *koordináció, kezdeményezés, együttműködés, kísérletezés és fejlesztés* akciói révén.

• Síraskszik *a proporcionalitás és szubszidiaritás elvének tiszteletben tartása* mellett, a különféleségben rejlő képességek és energiák hasznosításának tág teret nyitva egyaránt csökkenti a passzivitást és a nemzeti türelmetlenség megnyilvánulásait.

• *Kezdeményezi a munka és a tőke világában képviseltetett valamennyi résztvevő* (tulajdonos, szakszervezet, munkavállalók stb.) *partnerségi szerepének felerősítését* a társadalmi és gazdasági jogok előkészítésében és a szakpolitikában.

A korszerű szociáldemokrácia jegyében tervezett megújulási politika főbb jegyei a következők:

• *az értékteremtés rendszer-jellegű megalapozása* és megvalósítása a kormányzati és nem kormányzati erők összefogásával,

• *az „innovációs kultúra” meghonosítása* a társadalom különféle dimenzióiban és szereplőinél, egészen az egyes ember – az egyén – önmegvalósítási törekvésének felkeltéséig,

• *a tudástőke, a művelődés felértékelésével modern társadalompolitikai gyakorlat, új, korszerű munkakultúra bevezetése,*

• *az államközi és transznacionális kapcsolati kör* – a nemzeti, az integrációs világpiaci együttműködési formák – *által kínálkozó lehetőségek hatékony kiaknázása,*

• *az állam modernizációjával elérni, hogy minőségileg jobban lássa el társadalompolitikai és normaközvetítő feladatait,*

• *az európai egyesítés építkezési folyamatában való aktív részvétel útján biztosítani a Magyar Köztársaság belső és külső biztonságát és népességének fejlődését*

Az MSZDP rendszerváltás utáni mély válsága ezzel az irányultsággal szüntethető meg, ily módon szakaszosan növelhető elfogadottsága a társadalom túlnyomó részében.

2. ELVEK ÉS ALAPÉRTÉKEK

A szociáldemokratizmus a szabadságért, a társadalmi igazságosságért és a szolidaritásért folytatott nemzetközi mozgalom. A mai szociáldemokrácia elvei és doktrínája feltételezik ezen alapelvek elsődlegességeit és egymáshoz kapcsolódását.

A Szocialista Internacionálé által követett cél egy békés, igazságos, demokratikus, az ember és környezetének harmóniáját helyreállító, a nemzetközi társadalomban tapasztalható kirívó egyenlőtlenségeket megszüntető új világrend alapjainak megteremtése.

Az európai szociáldemokrácia, mint a demokratikus szocializmus világméretű mozgalomának jelentős hajtóereje és központja különféle politikai-társadalmi, gazdasági és kulturális viszonyok között létező pártok és mozgalmak erőfeszítései, harcai árán jutott el a mai egyetemlegesen is érvényes elvek és értékek hiteles képviselőjéhez. A különböző demokratikus szocialista irányzatok és országos küzdelmek során keletkező egyedi elvek mellett a mai szociáldemokrácia lényege és természete egységesen a gazdaság és társadalom demokratizálásának és humanizálásának szakadatlan folytatásában ragadható meg.

A szociáldemokrácia nincs birtokában egy végleges társadalmi modellnek, de több mint egy évszázados folytonosság alapján küzdenek *az egyén szabadságának és társadalmi alapjogok* érvényesítéséért a változó viszonyok közepette. A szociáldemokraták az egyensúlyt keresik e jogok között, számukra az élethez, a testi épséghez, a vallásszabadsághoz, a szabad véleménynyilvánításhoz, a gyülekezési szabadsághoz, a különféle megkülönböztetés és elnyomás elleni védelemhez való elidegeníthetetlen jogokért, a munkához, a valódi társadalmi biztonságért való jogért, a nemzeti és az egész világból származó különféle kulturális értékek és örökség esélyegyenlősége jogának megteremtéséért szállnak síkra.

A szabadságról

A szabadság mindenekelőtt azt jelenti, hogy az emberiségnek, mint egésznek, valamint egy konkrét társadalomnak, vagy azok valamely csoportosulásának, integrációjának sikerül az, hogy egyetlen ember, egyetlen osztály, egyetlen nem, egyetlen vallás és egyetlen rassz se legyen alárendelve másoknak. A szabadság egyéni és közösségi törekvések eredménye lehet, miközben az egyén a lehető legnagyobb esélyt kapja meg saját céljainak megvalósításához, személyes boldogulásához.

Az igazságról és egyenlőségről

Minden emberi lény azonos értékű. Az egyenlőség a gazdasági, a társadalmi és kulturális viszonyokban elengedhetetlen az egyéni sokféleség és a társadalmi fejlődés kibontakoztatásához, érvényre juttatásához. *A társadalmi igazságosság* az egyén mindennemű hátrányos megkülönböztetésének megszüntetését jelenti illetve a jogok és esélyek egyenlőségét. Ily módon feltételezi mindennemű hátrány ellensúlyozását, és bármely megjelenésű függőségtől való mentességet.

A szabadság és egyenlőség összeegyeztethető törekvéseket jeleznek: az egyenlőség a személyiség fejlődésének feltétele, az egyenlőség és a személyi szabadság egymástól elválaszthatatlanok a szervezett modern demokratikus társadalomban.

A szolidaritásról

A szolidaritás a közös emberi létnek és az igazságtalanság által sújtott egyének és csoportok iránti együttérzés gyakorlati kifejeződése, mint ilyen univerzális (mindenre kiterjedő és átfogó) elv. A mai kölcsönös függőségi viszonyok közepette nő a szolidaritás jelentősége, megléte és erősítése a fenntartható humánus világ jövőképeinek elmaradhatatlan eleme.

A szociáldemokrácia elkötelezett abban, hogy ezeknek az alapelveknek harmóniája jöjjön létre, hogy egyik alapelv se szoruljon háttérbe a másikkal szemben, ez a szociáldemokrata humanizmus kulcsa, mely a demokratikus berendezésű társadalmak esetében különös többletet jelent.

A demokráciáról

A demokrácia és az *emberi jogok* képezik a nép hatalmának alapját, olyan mechanizmus, amelyen keresztül a társadalom tagjai ellenőrizni és irányítani képesek az őket körülölelő gazdasági, politikai, szociális és kulturális berendezkedést, illetve folyamatokat. A demokrácia eszméje a szabadság és egyenlőség alapelveiből fakad (az egyenjogúság igénye az élet minden területén megjelenik az egész földkerekségen és a különböző kultúrákban), s különös feladatként tűnik elő a mai modernizációs fejlődési szakaszban. A demokrácia megjelenési formái ezért változatosak. *A politikai demokrácia* megteremtésének viszont közös jegyei vannak: csak akkor működik, ha az emberek szabad választások keretében szabadon választhatnak a különféle politikai áramlatok, irányzatok és erők között; ha lehetőségük van arra, hogy szabad akaratuknak megfelelően békés úton leválthassák a kormányokat; ha független igazságszolgáltatás létezik, amely minden polgárra kiterjedő, pártatlan jogállamiságon nyugszik; ha az egyén és a kisebbségek jogai, valamint az általános emberi jogok biztosítottak. A szociáldemokraták számára a demokrácia lényege szerint pluralisztikus, többpárti, s csak ilyen érintkezési viszonyok között lehet hatékonyan és harmonikusan folytatni a modernizációt mind a nemzeti, mind a nemzetközi társadalomban. A szociáldemokrácia ellene van az önkényuralom és a diktatúra rendszereinek és azok mindennemű megnyilvánulásának.

A békéről

A béke univerzális alapérték, a politikai irányzatok többségének közös érdeke, amelyet a szociáldemokrácia békekezdeményezések révén kíván erősíteni a nemzetközi társadalomban. Így az új nemzetközi gazdasági és politikai rend létrehozatalában a szociáldemokrácia elkötelezetten részt vesz. A béketeremtés a mai viszonyok közt az együttműködés és a békés verseny lehetőségére irányul, mindenekelőtt a kölcsönös politikai bizalom légkörének kialakítását jelenti: a béke szükséges a nemzeteken belül és a nemzetközi rendszerben. A különféle társadalmi, gazdasági, politikai rendszereknek, nemzeteknek és kultúrák képviselőinek az együttműködés irányába kell fordulniuk, hogy az emberiség jövőjét veszélyeztető kártékony folyamatok (Észak-Dél szakadás, környezeti kihívás, militarizmus-fegyverkezés, kulturális, egészségügyi lecsúszás, egyéb modernizációs zavarok és válságok stb.) visszaszoríthatók és megszüntethetők legyenek.

A mai posztbipoláris világrendre való átmenet nemzetközi kihívása egybeesik egy új, demokratikus világtársadalom kezdetével. A folyamatot önző nemzetállami, nacionalista-rasszista cselekmények, helyi konfliktusok és háborúk veszélyeztetik. Ezeket a békét aláásó akciókat az egyenlőtlenséghez, a szegénységhez, a különféle diszkriminációhoz kapcsolódó

önkényes és diktatórikus rezsimek tartják életben. Nagy jelentősége van tehát a nemzetközi és az egyes nemzeteken belüli szociáldemokrácia egységének, amelynek a béke és az igazságosság, a jólét és a szolidaritás, a szabadság és egyenlőség, a fenntartható gazdasági és szociális védelem együttesen alkotják alapvető elemeit.

3. MAKROGAZDASÁGI EGYENSÚLY, AZ ÁLLAM FELADATA

Az alapvető elvárás *a gazdaság dinamizmusának* (optimálisan évi 4%-os szinten történő) *stabilizálása* mellett *az infláció csökkentése*, oly módon, hogy csökkenjen az államháztartás hiánya (az uniós elvárás szerinti 3% alá), továbbá az államadósság GDP-hez viszonyított aránya fokozatosan csökkenjen (mely jelenleg a GDP 60%-a). *A költségvetés belső arányai módosításával a beruházások gyors növekedésének feltételeit biztosítva kell elérni a fogyasztás és életszínvonal javulását.*

A gazdasági fejlődés főbb elemei:

- *Az ország továbbra is növekvő külső és belső tőkeforrásokra szorul.* Az EU-csatlakozást követően várható a külső tőkebefektetések nagy arányú növekedése. A cél az „ellenséges” - piacszerző, vagy termelő üzemeltetés után leállító - kivásárló tőke kiszűrése. Belső tőkeforrás alacsony szintjét növelni szükséges az adózási rendszer változtatásával (alacsonyabb adókulcsok, közterhek csökkentése), valamint az állami beruházások (főleg infrastrukturális) hazai vállalkozások bevonásával történő megvalósításával.
- *A gazdaságpolitikának mindenekelőtt az infrastruktúrát fejleszteni kell elérnie a magyar gazdaság további modernizálását,* a korszerű technológia importját, és a kvalifikált, mobil munkaerő-állomány biztosítását. Ezzel megőrizhető a gazdasági növekedés egyensúlya, az export és a növekvő beruházási tevékenység.
- *A magyar gazdaságban további átalakulás megy végbe, nevezetesen a gazdaság szerkezetében egyre nagyobb súlya lesz a szolgáltatásnak - az ún. harmadik szektornak -, ezen belül is ki kell emelni az informatikát, egyéb szellemi tevékenységet és nem utolsósorban a turizmust.* Természetesen a másik oldalon csökkenő arányt fog képviselni a hagyományos mezőgazdasági és ipari termelés.
- *A gazdasági fejlődés fő motorja lehet az oktatás, a tudományos kutatás hagyományos színvonalának megőrzése, minőségivé tétele.* Az oktatás, képzés feltételei javításának további hozadéka lehet az általa előállított szellemi produktum széleskörű hazai és külföldi felhasználása. Törekedni kell az esélyegyenlőség biztosítására, valamint a területi egyenlőtlenségek csökkentésére.
- *Az egészségügy, környezetvédelem, szociális gondoskodás* mind olyan terület, ahol a magántőke bevonásának korlátai vannak, ezért ezen területeken az állam szerepe *kiemelt figyelmet érdemel,* így azok feltétlen makrogazdasági szinten kezelendők.

- *Hatékonyabb, csökkenő bürokráciával működő, takarékos államháztartást kell működtetni, ahol az EU elvárásoknak megfelelő az állami kiadások GDP-hez viszonyított súlya. Arról tehát, hogy valamit költségvetésből finanszírozzunk-e vagy sem, nem ideológiák, hanem közgazdasági elemzések segítségével kell dönteni. Nem egyszerűen olcsó államot, hanem takarékos és hatékony államot, a pazarlásokat és az egyre nagyobb mértékű korrupciót minél inkább kiküszöbölő hatalomgyakorlást kell meghonosítani az országban..*

Mezőgazdaság és föld

A vidékfejlesztés fő kérdése a hatékonyság, versenyképesség, a vidéki agrártérségek segítése és ezek finanszírozása az unió agrár- és vidékfejlesztési forrásaiból. A vidéki térségek foglalkoztatási, szociális problémái nem oldhatóak meg kizárólag uniós pénzből, szükség van a hazai központi forrásokra is. A termőföld külföldi kézbe kerülése hosszabb távon a piac szabályozó szerepe szerint fog érvényesülni, szükséges tehát a magyar parasztság vállalkozó rétegének megsegítése, irányítása, hogy eséllyel vegyen részt a piaci mozgásokban.

A magyar agrárfejlődés elősegítése feltételezi egy magyar nemzeti agrárprogram kidolgozását. A jóléti társadalom jövőképe nem nélkülözheti a mezőgazdaság és vidékfejlesztés nemzetstratégiai szintű, töretlen gondozását.

Figyelemmel az EU közös agrárpolitikára, fel kell gyorsítani a nemzeti agrárprogramhoz kapcsolódó aktivitást mind kormányzati, mind a nem kormányzati szereplők körében. Egy ilyen “gyorsítás” főbb elemei a következők:

- az állam szerepének egyértelmű meghatározása,
- a termelés és piac egyensúlyának megteremtése az érintett szereplők bevonásával (egyén, szövetkezet, önkormányzat, civil és szakmai szervezetek, állam stb.),
- az esélyegyenlőség biztosítása a különféle tulajdonok számára a földtulajdon-viszonyok átfogó és körültekintő rendezésével,
- támogatás nyújtása az agrárkutató és az agrárképzés, az agrárszakemberképzés fejlesztéséhez,
- a többszörösen hátrányos helyzetű (a természeti feltételek hatása, a bonyolult és sokszor ellentétes érdekek következtében átláthatatlan szabályozási rendszer, az elégtelen anyagi erőforrások stb.) állami erdő-és vadgazdálkodás szabályozási struktúrájának egyszerűsítése és központi költségvetési támogatásának növelése,
- a mezőgazdaságban dolgozó személyiség sokoldalú fejlesztése (rugalmas alkalmazkodóképesség, kommunikációs készség, multifunkcionális vidéki életmód, innovatív szemléletmód),
- a mezőgazdasági termelők önszerveződéseinek, érdekérvényesítő szövetkezéseinek az agrárszabályozáson belüli előmozdítása (új típusú szövetkezések, vertikális integrációk létesítése, szövetkezetszervező szolgálat, a termelői vállalkozások mozgáskorlátozásainak szélesítése),
- a gazdálkodás technikai és technológiai megújulása

A szociáldemokrácia értékrendjének érvényesülése mindeneken túl, a fenti követelmények jegyében feltételezi, hogy az agrárium ne legyen a hatalmi pozíciókért folyó harcnak, a politikai versenynek kiszolgáltatott dimenzió. Az egész magyar társadalom kiemelt érdeke, hogy az egyéni, családszintű, a területi közösségek, kistérségek szereplőinek érdekei korszerű gazdálkodási, életviteli környezetben magas szinten legyenek megvalósíthatóak. A korszerű,

modern mezőgazdaságot a jómódú, sokoldalúan művelt, új életminőséget igénylő és megvalósító mezőgazdasági társadalom képes felépíteni és működtetni.

Regionális fejlesztés

A szociáldemokrácia korszakos jelentőségű, sürgős feladatnak tekinti a választás elvén nyugvó regionális önkormányzati rendszer rövid távon történő kidolgozását, törvényi szabályozását, gyakorlati megvalósítását.

A regionális fejlesztés főbb súlyponti kérdései:

- A regionális és területi-helyi önkormányzatok pénzügyi helyzetének újraszabályozása: a központi költségvetés bevételeinek 50-60 százalékából részesedjenek a jövőben törvényi szabályozás alapján. Ezáltal a korábbiakhoz képest jelentősebb anyagi eszközökkel rendelkeznenek az önkormányzatok a regionális, területi-helyi feladatok megvalósítására, s megszűnne kiszolgáltatottságuk a mindenkorai politikai-kormányzati váltásoktól.
- infrastruktúra kiépítése és fejlesztése országos hálótervezés alapján (energiaforrások, közlekedés, szállítás, telekommunikáció, környezet- és természetvédelmi rendszerek stb.)
- a vállalkozások többszintű támogatása, a célzott szolgáltatások bővítése, az irányítás tudományalapú, magas szakmai tartalommal párosuló, államilag támogatott megerősítése
- a helyi és regionális lehetőségek kiaknázása a K+F intézményi és személyi feltételeinek támogatására (a mobilitás erősítése az országos és regionális szintek között)
- az oktatási és egészségügyi infrastruktúra különös fejlesztése a sajátosságokhoz igazodó beruházások növelésével
- a szakképzés és a foglalkoztatás dinamizálása (ismeretek és szakemberek áramoltatása, cseréje stb.)
- a különféle vidékfejlesztési intézkedések védelme, megújítása (turizmus, mezőgazdasági struktúrák átalakítása, értékek és vidéki életmód stb.)
- a piacra jutás esélyeinek tartós javítása, új piacok megszerzésének elősegítése, elérése és megtartása
- a pénzügyi környezet fejlesztése és az információhoz jutás javítása; az adó- és adminisztrációs terhek mérséklése a kezdeti szakaszban

Szükséges, hogy a mainál hatékonyabb politikát folytassunk a különleges megoldásokat igénylő társadalmi csoportok, rétegek (nők, fiatalok, etnikumok, kisebbségek, gyes-en lévők, időszakos munkavégzők, kezdő vállalkozók stb.) társadalmi integrációjának, korszerű szocializációjának előmozdítására. Védő intézkedések foganatosításával biztosítani kell, hogy a régiófejlesztés során megvalósuló innováció ne váltson ki tömeges lecsúszást, tönkremenetelt, ezért már a tervezéskor színvonalas programokkal biztosítani kell az újratekintést, a váltás-változtatás feltételeit. A szociáldemokrácia értékrendje és erkölcsisége jegyében a régiók közötti verseny elfogadtatása mellett célul kell kitűzni a harmonizációt, a nemzeti valamint az európaizációs szintű sikeresség megvalósítását.

Ipar

A gazdaság átalakításának alapvető célja, hogy az európai integrálódás érdekében a magyar gazdaság kivitele és a korszerű technológiát befogadó beruházások a GDP-nél gyorsabban

emelkedjenek. Továbbra is olyan feltételeket kell teremteni, hogy a külföldi működő tőke beáramlása jelentős maradjon és a már megtelepült multinacionális cégek folytassák magyarországi tevékenységüket. *A hazai magántulajdon megerősödését főleg a kis- és középvállalkozások fokozott központi támogatása, az uniós pályázatokon szerezhető források maximalizálása segítheti elő.* A tulajdonosi (MBA) és alkalmazotti, illetve munkavállalói (MRP) tulajdonlás elősegítését törvényi szinten kell biztosítani. Ennek alkalmazási területe elsősorban a végelszámolás, csőd helyzetbe kerülő vállalkozások talpra állítása lehet, de nem utolsósorban a külföldi befektetők kivonulásával okozott űr betöltése.

Szolgáltatás

A magyar gazdaságnak már ma is húzóágazata az ún. *tercier szektor*, ezen belül is kiemelkedik *az informatikai forradalom* vívmánya, az Internet, és a hozzá kapcsolódó, azt segítő területek (programkészítés, elektronikus kereskedelem). E gazdasági terület hazai és uniós forrásokból történő fejlesztése elsőrendű feladat, hiszen a gazdaság többi ágának lemaradását is eredményezheti a mulasztás.

Kiemelt terület hazánk *természeti adottságainak* (gyógyvizek, éghajlati viszonyok) *széleskörű kihasználásával* a turizmus fejlesztése, mely ennek révén a GDP egyre nagyobb hányadát fogja képviselni.

Az MSZDP hazánk jelenlegi helyzetét elemezve - a párt politikai történetét figyelembe véve - hosszabb távon a felvázolt szociális piacgazdaság mind nagyobb térnyerésével képzelet Magyarországnak jövőjét.

Közép- és hosszú távú nemzetgazdasági célkitűzések:

- a gazdaság növekedési pályára állítása,
- a pénzügyi stabilitás elérése a változó környezeti feltételek között, az euro bevezetése,
- teljes foglalkoztatottság igénye,
- a népességi méretek és arányok kedvező irányú megváltoztatásának megalapozása,
- az európai gazdasági tér és a világgazdasági környezet hatékony kiaknázása,
- az ország rendelkezésre álló termelési tényezőinek ésszerű fejlesztése és felhasználása; a mobilitás erősítése a munka és a tőke világában; újszerű állami szerepvállalás,
- a közösségi-nemzeti szintű szükségletek következetes kielégítése, jövedelem- és vagyoneelosztási innováció, a tudomány és a kultúra fejlesztése,
- a regionális és szektoriális gazdasági szerkezet korszerűsítése; a szerkezetátalakítás támogatása, irányítása
- a fogyasztási szerkezet menedzser-szemléletű befolyásolása, a minőségbiztosítás és a versenyfeltételek javítása,
- a szociális szektor differenciált gondozása, a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek célcsoportként való kezelése; a szociális szükségletek széleskörű kielégítését szolgáló hatékony rendszer megalapozása

Rövidtávú gazdaságpolitikai céljaink

- Az állam elsősorban infrastrukturális beruházások révén, a *munkaidő csökkentésével*, a *táv munka* támogatásával, a *bér közterheinek csökkentésével* több százezer új munkahelyet hozzon létre.

- Az uniós belépés alapvető követelménye a *munkabérek gyors ütemű emelése*, ezzel kiküszöbölendő a belépést követő életszínvonal-romlás. A jelenlegi munkabérek az EU-átlag 25%-áról fokozatosan minimum 75%-ára. A mindenkori minimálbér rendszeres évenkénti emelése a legfontosabb - hiszen a magas fizetési kategóriákban már ma is uniós bérek vannak, ezzel további nagyobb csoportok leszakadását lehet megelőzni.

- A nyugdíjasok lehetnek a csatlakozás legnagyobb vesztesei, hiszen átváltott nyugdíjuk egy vacsorára sem lesz elegendő. Rendszeres évi emelést kell biztosítani számukra, hasonlóan a bérekhez, elsősorban a minimum *nyugdíjak emelése* élvezzen prioritást.

- Hazánk lakossága folyamatosan csökken, amíg az átlagéletkor alig éri el a hatvanas évek számait. Biztosítani kell, hogy a *szülő nők* akár a gyermekek 5 éves koráig otthon maradhassanak, és olyan *juttatásban részesüljenek*, mely a minimális megélhetést biztosítja. Az egészségügyi reform ma már elodázhatatlan, minden magyar állampolgárnak biztosítani kell a *minimális gyógyellátást*.

- *Az alapfokú oktatás, a továbbtanulás, a kulturális alapszolgáltatás költségeinek* mind nagyobb hányadát kell központi forrásból biztosítani. Különös figyelmet érdemel e területen a földrajzi egyenlőtlenségből adódó lemaradás, mely akadályozhatja az uniós csatlakozás előnyeinek kihasználását.

- A környezetvédelem területén meg kell felelni az uniós elvárásoknak.

- A lakásgazdálkodás területén elsősorban törvényi szabályozással el kell érni, hogy az igényeknek és a lehetőségeknek megfelelő *lakásmobilitás* alakuljon ki. A *lakásépítés* segítése továbbra is fontos, azonban meg kell akadályozni, hogy nem a rászorultak, hanem befektetők élvezzék a támogatás előnyeit. A szociálisan rászorultak részére az önkormányzati *bérlakás-program* adhat megoldást.

4. SZOCIÁLPOLITIKA

A szociálpolitika a gazdaság szerves része, mellyel harmonikus egységben *el kell érni a létminimum alattiság mérséklését, a társadalmi esélyegyenlőséget, a munka szerinti elosztástól független társadalmi hátrányok mérséklését*. Minden rászoruló magyar állampolgár feltétel nélküli szociális ellátását biztosító értékmegőrző rendszert olyan módon kell kialakítani, hogy a megelőzésére törekedve elsősorban az adott helyzetből történő kiemelkedést legyen képes segíteni, ösztönözni.

A gazdaság és a szociálpolitika között nincs merev választóvonal, ezért *az MSZDP olyan szociálpolitikát szorgalmaz, mely összekapcsolja a szociálpolitikát a hatékony gazdaság-szerkezetátalakítással*. Súlyponti feladatának tekinti, hogy az új kihívásokra új válaszokat adjon, esetenként a prioritások, preferenciák új sorrendjével. A társadalom demokratizálódásának részeként olyan állami szerepvállalást tart szükségesnek, amely korlátokat is állít a piaci viszonyok teljes körű érvényesülésének útjába és *társadalmilag elfogadható szintű és mértékű szociális védeltséget nyújt*. Ennek megvalósításához garantált szociális jogokat és a nyilvánosság által ellenőrzött feltételeket biztosít. Olyan szociális államot akarunk tehát, amely a gazdaság szerves részeként megteremti egyrészt az *intézményes szociális támogatások garanciáinak erősítését, folyamatos értékmegőrzését, kiszámíthatóságát, a szociális problémák csökkentésének, megelőzésének feltételeit, másrészt a vállalati, vállalkozói, valamint a civil szerveződések közreműködésének szektorsemleges támogatását, ösztönzését*.

Az MSZDP alapvetőnek tartja az elosztható nemzeti jövedelem növekedését, hogy a társadalom alanyai, az állampolgárok alapvető szükségleteiket saját maguk biztosíthassák jövedelmükből (munkabérből, nyugdíjból).

Az emberi élet elérhető, megtartható színvonala, a többi feltétel mellett elsősorban attól függ, hogy jövedelme mennyire elégséges az ember és családja elfogadható erkölcsi, szellemi és gazdasági szükségleteinek kielégítésére. Ez a szempont fontos a piacgazdaság építése szempontjából is, mert egy széles fogyasztói piac kialakításának legnagyobb hátráltatója lehet, hogy a lakosság jelentős részének csökkenő lehetőségei szigorú fogyasztási törvényszerűségek, a kereslet radikális csökkenése formájában jelennek meg. A szociálpolitika ugyanakkor nem kapcsolhatja ki elosztási rendszereiből a gazdasági teljesítményt. Ezért elkerülhetetlen az egymást átható párbeszéd a gazdasági és a szociális szféra között.

Egyre nyilvánvalóbb, hogy *a környezetbarát, szociális és demokratikus piacgazdaság működési feltételeit szélesen értelmezett társadalmi (politikai) gazdasági, szociálpolitikai összefüggésrendszerben kell kialakítani, és jogi eszközökkel megerősíteni.* A szociális biztonságot garantáló szociális jogalkotás partnere mind a politikának, mind a gazdaságnak, a szociális jogok érvényesítését az állam és a társadalom kapcsolatának szabályai között rögzíti. Ennek keretében sürgetjük a „szociális rabságból” való kilábalás útjának társadalmi egyezsége alapozott, szerződésbe foglalt kimunkálását.

A nyugdíjrendszer meghatározó eleme a munkával, járulékkal fedezett ellátás, az aktív életkorban végzett munka mennyisége és minősége tükrésként, az arányos értékmegőrzés igényével. A nyugdíj munkával és járulékfizetéssel szerzett jog, amelynek vannak szociális elemei, és így garanciája túlnő a járulékfedezeten. Szükséges a nyugdíjrendszer továbbfejlesztése a biztosítási elv erősítésével, a szolidaritási elemeket is tartalmazó várományfedezeti rendszer kialakítása. *Ennek lehetséges változata három elemet tartalmaz: az állami költségvetés és a társadalombiztosítás által megosztva fedezett alapnyugdíj, a járulékfizetéssel megalapozott keresetarányos munkanyugdíj, az önkéntes kiegészítő biztosításból származó kiegészítő nyugdíj.* Célszerű lehetővé tenni a nyugdíjkorúak saját tulajdonú ingóságának (pl. vagyontárgyak) ingatlanának jelzálog kikötésével történő életjáradékra váltását. A nyugdíjrendszer korszerűsítésénél az anyagi fedezetigény olyan átrendezése a célszerű, mely nem terheli aránytalanul a költségvetést, nem élezi a különböző jövedelemtulajdonosok közötti jövedelempolitikai ellentmondásokat, a foglalkoztatást, népesedés alkalmazását és az egészségügyi ügyeket figyelembe vevő rugalmas korhatárt működtet, kialakítja a minimális ellátás garanciarendszerét, egyidejűleg biztosítja a nyugdíjak színvonalának megtartását.

A nyugdíjak megállapítása valóban tükrözze az aktív életkorban járulékkal fedezett, keresethez közelítő arány javulását, a szerzett jogok (befizetett járulékok összege, megszerzett szolgálati idők) érvényre juttatását. Ennek megfelelően *az alacsony összegű nyugdíjak újratermelésének megszüntetése, illetve a mérséklése fontos.* Meg kell különböztetni a már korábban megállapított nyugdíjak értékállóságának csökkentését olyan nyugdíjjelemezési rendszer kialakításával, mely figyelembe veszi az infláció növekedését, azt, hogy az időskorúak esetében az egyéb igényű költségek (gyógyszerek stb.) növekednek és jelenleg a társadalombiztosítás eszközrendszerén kívül más nem áll a rendelkezésünkre. Ezzel egyidejűleg a nyugdíjjelemezési rendszernek ki kell terjednie a jövőben megállapításra kerülő nyugdíjakra is, hogy azok rövid időn belül ne veszítsék el értéküket. *Meg kell tisztítani a nyugdíjrendszert (az állami szociálpolitika más területein kezelni) azoktól a kizárólag szociálpolitikai elemeket tartalmazó ellátási elemektől, melyek elsősorban nem munkával vagy járulékfizetéssel szerzett jogokon alapulnak, hanem állami elhatározás alapján a társadalombiztosítás keretei között kerülnek kezelésre,* pl: rokkantsági járadékok, rendszeres

szociális járadék stb. A szociálpolitikát rendszerszemléletűen kell kialakítani, hogy annak alrendjeivel összehangoltan működjenek.

5. EGÉSZSÉGÜGY

Az MSZDP egyik legfontosabb feladatának tekinti az egészségügyi ellátás területén is a valós helyzetfelmérést. Nehezíti a megfelelő egészségügyi politika kialakítását, hogy csak közvetett vagy hiányos adataink vannak arra, hogy az egészség ma sem érték, hogy nő a krónikus betegek száma, emelkedik a nemi betegségek és a TBC-s megbetegedések száma. Ami megcáfolhatatlan tény: a népesség fogy, a megmaradt lakosság átlagéletkora nő, az alkoholfogyasztás és önpusztítás területén még mindig vezetünk Európában. *A fokozódó elszegényedéssel járó egészségromlás, mint új magyar betegség változatlanul fennáll.*

Az MSZDP az egészségügyet *össz nemzeti feladatként* értelmezi, ezért gyors és mélyreható kormányzati-állami döntéseket követel. *Az MSZDP célja a politikamentes, emberközpontú ellátás biztosítása minden állampolgár számára.*

Legfontosabb feladatunknak a lakhelytől és anyagi helyzettől függetlenül megvalósítható magas szintű egészségügyi ellátás biztosítását tartjuk. Szakmailag egységes egészségügyi ellátási rendszert kívánunk létrehozni, mely az alapvető egészségügyi szolgáltatások szintjén mindenki számára elérhető. A feladat megoldásához - függetlenül a gazdaság éppen aktuális helyzetétől - tárcaközi, civil szervezetekkel történő állampolgári egyeztetés és összefogás kell, hiszen a még mindig meglévő válság messze túlhalad az egészségügy keretein.

Az egészségügyi ellátás átalakítását három fő vonalon egyszerre kell végrehajtani: A *megelőzés és a rehabilitáció* ugyanolyan súlyt kell kapjon az ellátórendszerben, mint az úgynevezett "gyógyítás", *az akut betegellátás*. Az átalakítás lényege a minőségbiztosítás teljes körűvé tétele az ágazaton belül.

Az egészségmegőrzés - elsődleges megelőzés - feltételeinek biztosítása állami feladat. Törvényekkel szükséges szabályozni a terület feladatait, intézményrendszerét, finanszírozását.

Össze kell fogni az *alapellátás* minden területét, a családorvosi, üzemorvosi, iskolaorvosi és védőnői hálózatokat. El kívánjuk érni, hogy az alapellátásban *az egészségmegőrzés teljesítése ugyanolyan értékű legyen, mint a betegellátás.*

El kívánjuk érni, hogy tevékenységi körtől függően, de tulajdonostól és munkaslétszámtól függetlenül minden munkahely köteles legyen legalább részmunkaidős *üzemorvost* foglalkoztatni, aki az adott üzem munkaegészségügyi problémáival foglalkozik. Az egészség- és munkavédelmi előírások betartatása hatósági feladat kell legyen, megfelelő szankciók alkalmazásának lehetőségével. Ebben a tekintetben nem lehet különbség állami és magánszféra között. El kívánjuk érni, hogy az *iskolaorvos* alkalmazása kötelező legyen minden alsó-, közép- és felsőfokú oktatási intézményben.

A betegellátás területén sürgősen tisztázni kell a különböző szolgálatok feladatait (házi szakápolás, rendelőintézetek, kórházi szakambulanciákkal támogatott szakorvosi rendelőintézetek).

Az alapvető emberi jogok közé soroljuk, hogy *a beteg megválaszthassa* azt a családorvost, egyéb szakorvost, vagy kórházat, amellyel a kezelést el kívánja végeztetni - lakóhelyétől és az intézmény földrajzi helyétől függetlenül -, mert csak így biztosítható az esélyegyenlőség. A kialakuló ellátási aránytalanságok *az egészséges szelekció és a megfelelő finanszírozás* folytán néhány év alatt rendeződnének. (A betegellátás fontos feltétele *a megfelelő színvonalú és megfelelő színvonalon tartott műszerezettség az alap- és a szakellátás területén* mindenütt. A

szakma képviselői által meghatározott minimálfelszereltség biztosítása tulajdonosi feladat kell legyen.)

Meg kell teremteni a *rehabilitáció komplex feladatának intézményi rendszerét*, mely szorosan illeszkedik az alapellátó - kórházi ellátó, szociális és munkaügyi - rendszerbe. Finanszírozásában egyaránt részt kell vállalnia az államnak, a biztosító rendszereknek, a szakmai önszervező csoportoknak, az alapítványoknak, egyházi és más karitatív szervezeteknek. Meg kell teremteni a rehabilitáló emberek közép- és felsőszintű képzési formáit. Az egészségügyi rehabilitációt összhangba kell hozni a kiépítendő foglalkoztatási rehabilitáló rendszerrel, mely utóbbi már a szociális ellátás feladatkörébe tartozik.

Az *egészségkárosodottakat* átfogóan érintő olyan egészségügyi ellátási rendszer kialakítása szükséges, mely lehetővé teszi, hogy *teljes jogú állampolgárként* az esélyegyenlőség alapján *vegyenek részt a közéletben*. Át kell alakítani az ún. *szociális otthonok* hálózatát is. Fel kell újítani a *nyugdíjasházak* rendszerét. A betegek teljes gyógyulásához ki kell bővíteni a *szanatóriumi rendszert*, és biztosítani kell, hogy csak a szakmai szempontok figyelembevételével kerüljenek az intézményekbe a betegek. A külföldi betegek fizető-ellátása mellett folyamatosan biztosítani kell a honi betegek maradéktalan és teljes körű ellátását.

Az egészségmegőrzés - betegellátás - gondozás - rehabilitáció rendszerben szükséges egy átgondolt, gazdaságilag megalapozott, törvényekkel biztosított és védett *információs rendszer* kiterjesztése.

Tulajdonosi tekintetben vegyestulajdonú, multiszektorális egészségügyi rendszert kívánunk létrehozni, melyben döntő az állami tulajdon. A gazdaság más területeihez hasonlóan az egészségügyi intézményrendszerben is biztosítani kell a dolgozói tulajdonlás lehetőségét.

Az önkormányzatok egészségügyi tulajdonosi és irányítói szerepét meg kell szüntetni. Csak az egységes állami vagy magántulajdonú egységek biztosítják az azonos működtetési feltételeket nagyvárosban és tanyaterületen egyaránt.

Fontos, hogy megszűnjön a terjedő magánszféra jogi, gazdasági valamint tulajdonosi helyzetének tisztázatlansága, kettőssége. Tartós pénzügyi és adótörvények szükségesek ahhoz, hogy a magánszféra folyamatosan versenyképes legyen és a beteg érdekében történő tisztességes versenyre kényszerítse az állami szférát.

Az *egészségügyi ellátás állampolgári jogon, de biztosítási alapon* jár mindenkinek. A biztosítási díj *keresetfüggő járulék* kell legyen. Ha valaki önhibáján kívül nem képes biztosítási díját fizetni, az államnak ill. az önkormányzatoknak kell magukra vállalni a fizetési kötelezettséget. A kötelező alaptulajdonosi jogán *mindenkinek azonos szintű*, a teljes megelőzés, betegellátás, gondozás, rehabilitáció területére kiterjedő *egészségügyi ellátás* jár. A kötelező egészségügyi *szolgáltatási kár meghatározásában* a biztosító, a tulajdonos, a működtető és a lakosság részvételével, a nemzeti szakmai útmutatók felhasználásával kell dönteni. Ezt kívánjuk *kiegészíteni a balesetbiztosítással, a kockázatvállalási biztosítással*, mellyel a biztosítottat kívánjuk érdekeltté tenni az egészségvédelemben, és egyéb kiegészítő biztosításokkal, melyekkel a *versenyhelyzetet* kívánjuk megteremteni az egészségügyi finanszírozás területén.

Az *egészségügyi dolgozók helyzetének javítása közügy*: az egészségügy szakemberigényét közép- és felső szinten is az egészségügyi irányítás alatt álló, magas elméleti és a mindennapi munkában jól hasznosítható *gyakorlati tudást is garantáló iskolákban* kell biztosítani. Az oktatási intézményekben meg kell szüntetni azokat a tantárgyakat, tanszékeket, melyek az adott szaktól távol álló, a szakmában hasznosíthatatlan tudást nyújtanak. Szükséges és kívánatos, hogy az *egészségügyi dolgozók szaktudása, felelőssége, túlmunkája megfelelő erkölcsi és anyagi elismerésben részesüljön*. Megfelelő *anyagi elismerésben* kell részesíteni a nagyfokú elvándorlás ellenére is jelentős *szellemi tőkét*. *Biztosítani kell a szükséges*

kutatásokhoz a megfelelő anyagi bázist és a csak szakmai szempontok alapján kiválogatott kutatógárdát.

Az egészségügyi dolgozók *szakmai etikai normáit* a különböző szakmai szervezeteknek kell kidolgozniuk

A dolgozók *érdekvédelmét* a független, önállóan szerveződő, alulról építkező egészségügyi *szakszervezetek és a kamara* látják el. A *koordináció* kialakítása saját érdekük.

6. OKTATÁS, KULTÚRA, MŰVÉSZET

Az MSZDP a társadalmi igazságosság, a demokrácia és az esélyek egyenlőségének értékeit képviseli, ezért *alapvető jelentőséget tulajdonít a kulturális érdekek és értékek érvényesítésének, a kultúrák szabad áramlásának.* Az MSZDP szerint a tanuláshoz, a művelődéshez, a kulturális értékek birtoklásához való jog állampolgári alapjoga minden magyar polgárnak, ezért olyan nevelési-oktatási-kulturális intézményrendszert kell az államnak és az önkormányzatoknak fenntartani és működtetni, amelyek e jog gyakorlását *minden településen garantálják.* Ez az MSZDP szerint nem követel olyan erőfeszítést, amelyet a magyar költségvetés ne tudna elviselni. Az Európai Unió tagjaként az oktatás területe rendkívüli kihívások előtt áll, az európaizációs folyamatra különös figyelmet kell fordítanunk.

Oktatás

A szociáldemokraták a jó oktatáspolitikát tartják a legjobb gazdaságpolitikának. Az MSZDP a közoktatás, a felsőoktatás fejlesztésének társadalmilag igazságosabb és hatékonyabb útját, a teljes értékű középiskolai képzés kiterjesztését és az erre alapozott felsőoktatás megvalósítását kezdeményezi. Az oktatáspolitikai középpontjában az *iskolázás kiterjesztésével összefüggő feladatok állnak,* melyek központi értékei az *esélyegyenlőség és a tanszabadság.* Ezen elvekkel állnak összefüggésben az MSZDP tervei az iskolaszervezet fejlesztésével, az oktatás tartalmi szabályozásával, a vizsgarendszerrel, az oktatásirányítással s az oktatási intézmények szakmai önállóságával kapcsolatosan.

Az innováció és a versenyképesség egyre inkább a kreativitás, a hozzáértés és a tudásbeli előny függvénye. *Az innovációs politikában kulcsszerepet kap az oktatási rendszer.*

Az életnek a tanulás és a munka szakaszaira való tagolása már nem felel meg a társadalmi követelményeknek. A képzés és a szakképzés állandó feladattá válik. *Az egész életet átfogó tanulás szükségletéhez kell alkalmazkodnunk az iskolákban, a főiskolákon, a szakképzésben, a továbbképzési intézményekben.* A továbbképzést, mint az oktatási rendszer negyedik oszlopát erősíteni kell.

A felnőttek oktatásában is érvényesülnie kell az esélyegyenlőségnek. Különösen a lakosság azon rétegeit kell támogatnunk, amelyek a művelődés tekintetében hátrányban vannak. Az állami és államilag támogatott felnőttoktatás a népfőiskolák, a szabadegyetemek szerves részei az oktatásügy negyedik oszlopának. Az egész életre szóló tanulás a gazdaság és a társadalom összetartását szolgáló fontos eszköz.

Az iskoláknak, főiskoláknak, egyetemeknek több önállóságra van szükségük, hogy saját arculatukat kialakíthassák. A modern irányítási és szervezési struktúrák az oktatás és a tanulás sikerességét javítják. Mind az iskolákat, mind a tanulókat olyan helyzetbe kell hozni, hogy

megfelelően tudjanak reagálni az új kihívásokra. Igen fontos az alkalmazkodás a többnyelvűséghez és az idegen kultúrák ismerete.

Társadalmunkban meghatározó szerepet játszanak az információs technológiák. Az információk globálisan és gyorsan elérhetők. A média-szakértelem kulcsfontosságú kompetencia rangjára emelkedett az élet minden területén. Többről van szó, mint a számítógépekkel és az elektronikus hálózatokkal, ezek felhasználásával kapcsolatos technikák elsajátításáról. A társadalom ügyeiben csak akkor lehet részt venni, ha képesek vagyunk kiválasztani, értékelni, és autonóm módon kezelni az információkat. Ehhez több szükséges, mint az „iskolákat a hálózatra” kezdeményezés. Egyrészt hosszú távú partnerséget kell kialakítani az állam, a médiumok és a telekommunikáció, másrészt pedagógiai koncepciókat, tananyagokat, eszközöket kell kifejleszteni, és rendelkezésre bocsátani.

Felsőoktatásunknak nyitottnak kell lennie a lakosság minden rétege számára. Nem az a probléma, hogy túl sokan tanulnak, hanem – ellenkezőleg – túl kevés a magas képzettséget igénylő álláslehetőség. Az igény az egyetemi és főiskolai végzettség iránt, ahogy ezt a prognózisok is megerősítik, növekedni fog. Ezért továbbra is elutasítjuk a tandíj bevezetését. Amire szükségünk van, az az igényekhez igazodó képzés támogatása.

A magyar felsőoktatás területén nagyszerűek a kutatási teljesítmények, de az oktatást javítani kell. (Pl. a pedagógiai képesség a kinevezések esetében alig játszik szerepet.) Egyetemeink és főiskoláink a részleteket tekintve „túlszabályozottak”, az eredményt tekintve azonban „aluszabályozottak”. Folytatni és erősíteni fogjuk a felsőoktatás jövőhöz igazodó és innovatív reformját.

Az MSZDP a Magyar Köztársaság közoktatásának, illetve felsőfokú oktató és képző intézményeinek tantervében nyomatékosan kívánja tenni az európai dimenzió jelenlétét. Az oktatás európai dimenziója mélyrehatóan érinti a tanártovábbképzést, az oktatási anyagok, tanulási segédanyagok előállítását is. Olyan kibővített tantervben kell gondolkodnunk, amely egyaránt magába foglalja a tanteremben folyó formális tanulást és a tapasztalati tanulást, illetve tanterven kívülinek minősített tevékenységek egy részét.

Az európai dimenzió bevezetésének súlyponti kérdései a következők:

- a demokratikus társadalom, a demokratikus értékek iránti érdeklődés kielégítése; felkészítés a demokratikus állampolgárságra
- a politikai eszmék és hagyományok közös örökségként való tudatosítása (szabadság, demokrácia, törvényes hatalom stb.)
- interkulturális oktatás és szemléletiség, a helyi és nemzeti közösségekben élő különféle csoportok közötti párbeszédre, kapcsolatépítésre és szövetségekre való ösztönzés; kultúráközi oktatás
- a lelki, vallási és ún. kisebbségi dimenziók különös gondozása az oktatási folyamatban
- az identitástudat erősítése a történelemoktatás korszerűsítésével, az ún. pozitív kölcsönhatások megismertetésével
- a modern nyelvek tanulmányának és tanításának támogatása a kommunikáció megkönnyítéséért
- az európai iskolai kapcsolatok és cserék intézményének kiépítése, új kommunikációs technológiák – új „ablakok” – bevezetése és használata
- szabad folyást engedni az intelligenciának, a kreativitásnak és a vállalkozókészségnek; a tudás előnyeikhez való hozzáférhetőség biztosításához a társadalom egésze számára
- hatékony rendszer kialakítása az élethosszig történő tanulás megvalósulásához

Az európai minőségű oktatásnak ki kell elégítenie az *egyéni oktatási célok* megvalósíthatóságát (önálló területek, amelyek teret biztosítanak a legitim különbségek

számára); a *közös problémák* megoldását (közös területek, amelyek a jövőképek megosztására, a gyengébbek segítésére szolgálnak); a célkitűzéseket segítő *infrastruktúra és szolgáltatások* átfogó rendszerét (technika, oktatási szoftverek, statisztika, könyvtárak, kutatási központok, innovációs műhelyek, távoktatási formák, mobilitási programok).

Összefoglalóan: a szociáldemokrácia az oktatáspolitikában a bizalmi elvet kívánja érvényesíteni a *minőség, a mobilitás, az európaizáció, az információs és tudáselvű társadalom* megvalósítása érdekében.

Kultúra

Az MSZDP a kulturális közintézményrendszer (könyvtárak, művelődési otthonok, múzeumok, levéltárak) és tevékenységek számára együtt kíván működési feltételeket biztosítani, mivel az állampolgárok számára ezek teszik lehetővé a kulturális hagyományok ápolását és gyarapítását, a kultúra közvetítését és új kulturális értékek létrehozását, egyenlő esélyeket teremtve a hozzájárásra, részvételre, cselekvésre, civil szerveződések önfejlődésére.

A szociáldemokraták tudják, hogy az állampolgárok döntő többsége nem képes finanszírozni ezen szükségleteik kiteljesítését, ezért az *MSZDP alapvetően állami és önkormányzati költségvetésből akarja működtetni a magyar kulturális intézményrendszert.*

Művészet

Az MSZDP szükségesnek és nélkülözhetetlennek tartja a művészeti intézmények (színházak, képtárak, zenekarok, táncegyüttesek, képző- és filmművészeti műhelyek) *országos, regionális és megyei szintű fenntartását, működtetését, és azt, hogy a művészetek korlátozásmentességének, szabadságának garanciái létrejöhessenek.* Ennek érdekében az MSZDP művészeti alapok és közalapítványok, az állam által létrehozott magánalapítványok felülvizsgálatát, a politikai és hatalmi akaratok elleni hatékony fellépést tartja szükségesnek.

Tudomány

Az MSZDP a legmesszebbmenőkig tiszteletben tartja a tudományok autonómiáját, és a tudományos kutatás feladatainak ellátását, intézményrendszerének működtetését alapvetően az állami feladatok közé sorolja. Támogatjuk az MTA önkormányzati szerepét.

Közszolgálati rádiózás és televíziózás

A közszolgálati rádiók és televíziók (helyi és országos hálózatok) üzemeltetésénél az MSZDP meghatározónak tartja a törvény normáinak garantálását annak érdekében, hogy *egyetlen párt, aktuális kormány, hatalmi szervezet se sajátítsa ki azokat* önös céljai és érdekei érvényesítésére, s azokon belül a szakmai és minőségi követelmények teljesítése, az állampolgárok tájékoztatása, szórakoztatása váljon meghatározóvá.

7. POLITIKAI RENDSZER

Az MSZDP azon az állásponton van, hogy a konszenzusus parlamenti rendszerre kell áttérni Magyarországon. Az »erős kormányzat, erős ellenzék« elv érvényesülésével a konszenzuskeresés kényszere is valósággá válhat, ha a választók is egyetértenek majd a szociáldemokrata gondolattal.

Az MSZDP mindenkor fellép a kormányzat olyan hatalomkoncentráló törekvéseivel szemben, amelyek a többségi elv túlfeszítésére utalnak. A parlamenti és nem parlamenti pártoknak, más politikai erőknek meg kell egyezniük a liberális és demokratikus politikai minimum követelményeiben. A politikai minimum betartása alapfeltétele annak, hogy még a legélesebb pártküzdelmek is demokratikus keretek között történjenek. Az Országgyűlés létszámának csökkentését (200 fő), továbbá az országgyűlési képviselőválasztás bonyolult rendszerének újraszabályozását halaszthatatlan feladatnak tartjuk. Ennek függvényében szűnjön meg az ajánlás intézménye, szűnjön meg az országos lista, 100 főt egyéni választókerületekben, 100 főt pedig területi listákról válasszanak. A legitimitáció erősítése érdekében a jövőben közvetlenül válasszák meg öt évre a köztársasági elnököt. Az MSZDP kezdeményezi, hogy a társadalmilag kiemelkedően fontos kérdések eldöntésére vezesse be az Országgyűlés az ügydöntő népszavazás intézményét.

8. AZ ÖNKORMÁNYZAT A HELYI KÖZÖSSÉGEK AUTONÓMIÁJA

A választópolgárok önkormányzásához fűződő alapjogait biztosítani kell mindenütt, ahol az autonómia szakmai területén vagy egyéb szempontok alapján ésszerű. Ezzel megerősödhetnek az önszerveződések, a civil társadalom, s eredményessé válhat a helyi közhatalom működése. A helyi közhatalom gyakorlását a települési (közösségi, városi, megyei) önkormányzatok számára kell feladatként megjelölni. *Az önkormányzati működés során érvényre kell juttatni a térségi szemléletet, s a rég esedékes komplex értelmezéssel és érdekekkel alátámasztottan kell érvényesíteni a térségfejlesztés változatos formáit.* Értékelhető várospolitikai programokra van szükség, az egyes térségeknek sajátos fejlesztési stratégiát kell kidolgozniuk, a térrel való tervszerű gazdálkodással, a természeti és az épített környezet egészének gazdasági értékét növelve.

Az önkormányzatok működésével, fejlesztési elképzeléseivel összefüggésben szaporítani kell a helyi népszavazások, referendumok megtartását. A települések életét alapvetően befolyásoló döntések meghozatalakor érdemi közmeghallgatásokat kell szervezni, működtetni kell a helyi lakossági fórumok rendszerét, *a helyi nyilvánosság bevonásával átláthatóvá és ellenőrizhetővé kell tenni a képviselők és az önkormányzat tevékenységét.*

Decentralizált adórendszert bevezetve, a lakóhelyen kell beszedni az adókat. Ebből kell átutalni a központi részt, csökkentve a központi újraelosztás mértékét. *Olyan cél- és címzett támogatási rendszer kialakítása indokolt, amely lehetővé teszi az önhibájukon kívül elmaradott térségek, települések kiegyenlített kiegészítő fejlesztését.* Olyan pótlólagos forrásokat, működő tőkét kell bevonni, amelyben a nemzetközi tőke egyes települések speciális adottságaihoz kapcsolódva jelenik meg, s az önkormányzatok fejlesztési koncepciója – összekapcsolódva a vállalkozói körrel – a fejlesztéshez magántőkét von be. Az

önkormányzatoknak törekedniük kell a munkakultúra, a szakképzettség, a közművelődés, a nyelvtudás fejlesztésére. Megfelelő szakmai szervezettel kell meghatározó tényezőként megjelenniük az ingatlanpiacon.

9. NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGEK

Az MSZDP a nemzeti és etnikai kisebbségek számára az Alkotmányban biztosított jogok teljes megadását követeli, függetlenül attól, hogy a kisebbség az államban milyen területi elhelyezkedésben él. A szociáldemokraták követelik, hogy alkotmányos garanciák biztosítsák számukra az országgyűlési és önkormányzati képviseleti jogokat, az anyanyelvi és etnikai kultúra szabad használatát, az etnikai hagyományok ápolását.

A határon túli magyarok számára automatikusan meg kell adni a magyar állampolgárságot. Kivételt csak azok képeznek, akik nem kívánják elveszíteni eddigi állampolgárságukat. Az így kizárólagosan magyar állampolgárságot választó határon túli magyarok számára biztosítani kell Magyarországon az itt élés valamennyi feltételét (oktatás, egészségügy, kultúra, szociális ellátás stb.)

Az MSZDP kidolgozott tervvel segít a többszörösen hátrányos helyzetű, nagy létszámú, etnokulturálisan tagolt cigány kisebbség felzárkóztatásában, a cigány értelmiség képzésében, a cigány közművelődés továbbfejlesztésében.

Az oktatás megszervezésekor figyelembe kell venni a cigányság kulturális karakterét, anyanyelvi alapjait. Szakmai képzésük és továbbképzésük megszervezésében a szociáldemokraták tekintetbe kívánják venni szakmai hagyományaikat, azokat a sajátosságaikat, melyek bizonyos szakmákat és hivatásokat a cigánysághoz kötnek, s *fel kívánja készíteni őket azokra a munkavállalói szerepekre, amelyek a modernizáció során rájuk is várhatnak.* Az MSZDP szorgalmazza, hogy a megfelelően felkészített romák számára munkahelyeket teremtsen az állam, az önkormányzatok s a vállalkozók azon rétege, amely a cigány kulturális és munkahagyományokra építi tevékenységét.

10. NEMZETKÖZI POLITIKA

Az MSZDP elfogadja és politikai gyakorlatában alkotó módon kívánja alkalmazni a Szocialista Internacionálé 21. századra vonatkozó stratégiai elképzeléseit, amelyek jelzik a szociáldemokrata mozgalom stratégiájának változását. Ennek az újraértékelésnek központi kérdése, hogy *a globális folyamatok figyelembevételével el kell érni, hogy a politikai demokrácia felülkerekedjen a gazdasági és társadalmi poligarchián.* Halaszthatatlanná vált a közösségi felelősség új rendszerének kialakítása: A szociáldemokrácia a globalizációt a haladás szerves részeként értelmezi, s mint ilyet a politikai szabályozás körében kezelhetőnek ítéli. A globális fejlődés kezelésére a Szocialista Internacionálé programot fogadott el, amely határozott célrendszert rögzít:

- a demokrácia erősítését,
- a foglalkoztatás és a jobb életviszonyok nemzeti szintű politikai koordinálásának erősítését,

- a pénzügyi folyamatok hatékony ellenőrzését,
- a regionális és globális politikák egyeztetését,
- a szociális jogok védelmét, érvényesítésének erősítését,
- a női egyenjogúság megvalósítását,
- az egyén problémáinak, törekvéseinek fokozott figyelembevételét a társadalmi közösségben

Az MSZDP a nemzetközi élet, a külpolitika tekintetében egy igazságos és békés világrend létrejöttében érdekelt. Magyarországnak, mint az egykori szovjetizált kelet-közép-európai blokk államának a térségben az elmúlt évtizedben lejátszódó válságok és fegyveres konfliktusok kiküszöbölésére, a régióban keletkező feszültségek mérséklésére, megszüntetésére irányuló külpolitikát kell folytatnia. Miközben a hidegháború lezárultával a demokrácia, az emberi jogokra és a jogrendszerre felépülő világrend bevezetésére nyílt történelmi esélyünk, a célkitűzéseknek megfelelő politika végrehajtásának útjában komoly nehézségek merülnek fel mind a belső, mind a külső környezetben. Az akadályok leküzdése korparancsként veti fel az európai közösségi szintű szerződéses együttműködési formák intenzív elterjedését.

A Magyar Köztársaság számára az Európai Unióban való tagság jelenti azt a mozgásteret és modellt, amely saját nemzeti fejlődésének, valamint az új demokratikus világrend kialakításának biztosítékát adja. Az EU nem csupán az állami szintű, kormányközi érintkezések racionalizálása és szabványosítása, jogharmonizációja révén, hanem a nem kormányzati szervezetek és szereplők bátorításával a döntési folyamatba való részvétel igénylésével képes megfelelni a felgyorsuló univerzalizációs világfolyamat kihívásainak. Az MSZDP az európaizáció, az európai kohéziós politika elkötelezett híve, s ennek jegyében szorgalmazza az európai kibővítés kiteljesítését. A magyarság és más nemzetek elnyomástól és kirekesztéstől mentes alkotó, békés fejlődése ebben az új, kollektív, egyenjogúságon nyugvó biztonsági rendszerben valósítható meg. Az EU léte és fejlődése a záloga annak is, hogy a jövőbeli világrend a jól működő országok (államok és népeiségek) szervezett, demokratikus partnerségi, békés együttműködési gyakorlatát teszi lehetővé. A szociáldemokrata szellemiség nemcsak eltűri, hanem elfogadja a különféle – nem kompatibilis – kultúrák és civilizációk együttélését.

Az MSZDP külpolitikai alapelvei között fontos, hosszú távon zajló jelenségként értelmezi és rögzíti a nemzeti kormányok hatalmának korlátozottságát, gyengülését. Ez azonban nem nyithat teret a nemzetietlen, nihilista nézeteknek avagy az állami és kormányzati működés korszerűsítésének elhanyagolására. A kortendencia tudatában a szociáldemokraták a hatalomgyakorlás osztott, racionális szerkezeti átalakulásában aktív résztvevőként kívánnak fellépni. A folyamat eddigi eredményei döntően pozitív elmozdulást jeleznek:

- a hatalom egy része nemzetek feletti szervezetekhez kerül, amelyekben a demokratikus működésnek kell érvényesülnie,
- a hatalom más része területi, regionális szintre, a helyi érdekmegnyilvánulások közelébe kerül

A gazdasági szférában tapasztalható rendszer-jellegű változások hosszú távú hatása nyitott kérdés. Az olyan jelenségek, mint az egyes országok pénzügyi, politikai mozgásterének alárendelődése a világ pénzügyi működésének, a szabadkereskedelem szabályozó szerepének általánossá és uralkodóvá válása, a multinacionális vállalatok nyomása kedvező befektetési-működési törekvéseinek érvényesítése céljából önmagukban nem lehetetlenítik el a nemzeti kormányok célszerű és felelősségi körükben élő társadalmak reális igényeit szolgáló stratégiákat. *A szociáldemokraták kormányzati filozófiája mindenütt – akár hatalmon vannak,*

akár ellenzékben – *olyan kormányzati, állami szerepet ír elő, amelyben a kormányok változatlanul biztosítják a társadalmi rendet és a hátrányos helyzetűek támogatását. Ezt a felelős politikát igénylik a transznacionális kapcsolati körben is, ezért szállnak síkra a demokratikus rendszerek erősítéséért, s a diktatúrák atavisztikus részeinek megszüntetéséért.*

Az európai szociáldemokráciára világpolitikai felelősség súlya nehezedik: az európai gyökerű, nyugati, észak-atlanti polgári értékrend talaján állva vesz részt az új világrendért folyó munkálatokban. Eközben egyfelől az iparosodott társadalmak polgárai szükségleteinek és érdekeinek kielégítéséről gondoskodnak, másfelől a nemzetközi szolidaritás jegyében kell eljárniuk, ami a világfejlődést domináló nyugati gyakorlat szereplőinek önkorlátozó magatartását is igényli.

Az MSZDP saját befolyásának erősödését a hazai környezetben és a világfejlődés új realitásainak befogadásától és a szociáldemokrata mozgalom interaktív szerepének felerősödésétől várja, s ezért tenni is kész. Ezért *az MSZDP nemzetközi politikai irányultságának központi kérdése az új típusú jóléti rendszer megalkotása és a nemzetközi viszonyoknak a globalizáció korszakának megfelelő világmodell kialakítása, melyet nem az egyközpontúság, autoritás, hanem a nemzetközi pragmatizmus, az olyan tartalmi értékek, mint a szabadság, egyenlőség, szolidaritás, közjó, biztonság, rend, prosperitás, autonómia, szuverenitás stb. térnyerése jellemez.*

Az értékrendek világméretű küzdelmében a szociáldemokraták, *a demokratikus baloldal önálló szereplőjeként összekötő missziót tölthetnek be a különféle – konzervatív, liberális és szocialista – irányultságú erők között.* Ez a politikai stílus határozza meg az MSZDP külpolitikai irányultságát is, amelynek tartós eleme a *modernizáció, a változás igénylése.*

A program írásában és szerkesztésében részt vett: Dr. Balogh László, Dr. Benkes Mihály (2-7.o.: Preambulum, Elvek és alapértékek; 8-9.o.: Mezőgazdaság és föld, Regionális fejlesztés – részletek; 10.o.: Közép- és hosszútávú nemzetgazdasági célkitűzések; 16.o.: Oktatáspolitikai –részlet; 19-20.o.: Nemzetközi politika), Dr. Vasas Joachim (8-9.o.: Mezőgazdaság és föld, Regionális fejlesztés – részletek). A többi szövegrész a párt korábban elfogadott programjának szerkesztett változata.